

54
2. 10. 45

НОВА ЕПОХА

Орган Української
гуманістич-
ної думки.

Ч. IV.

УКРАЇНСЬКИЙ
Музей-Архів

Зоб'являється

1945

ВСІ ПРАВА ЗАСТЕРЖЕНІ
ВИХОДИТЬ НА ПРАВАХ МАНУСКРИПТУ

Б У И-Т У Р

М І С Т И К А В Р Е А Л Ь Н І Й Б О Р О Т Ь Б І

Один із двох наших вчителів і вчителів, Іван Франко так формулював значення того нібито перерального в реальній боротьбі: "Дух, що тіло рве до богу, рве за поступ частя воля..."

Подивімся-ж яка велика правда в цих коротких словах: чи не починався кожний реальний рух, кожне матеріяльне досягнення людства у царині духа-мислі?

Чи не випереджував дух творенням нових ідей чи проектів досягнення техніки часом на тисячі років?

Пригадаємо, що ідея літання на апаратах тяжчих за воздух виявилася вперше в оповіданні-міфі про Ікаря, що пристроїв собі крила; що геніальний італієць перед сотнями літ сконструував у мислях ідею аероплана, передав його в начеркові та не міг тільки втілити в реальні форми, бо тодішня техніка не могла дати йому сили, яка була би вистарчанча, щоб піднести апарат в гору, а саме сили сучасного мотора.

Спитаємо: що у цьому світі, із того що зроблено людиною, не є чин^{ом} немислі, духа людини, яка потім втілилася у чин, у матерію? Тоді ми зрозуміємо глибокий зміст містичних слів Євангелиста: "На початку було слово й слово було у Бога і Бог був Слово!" Зрозуміємо то й біжучий вислів: "нічого не має у світі слабшого і міцнішого за слово." Ми ще скажемо: "немає у світі нічого слабшого і нічого міцнішого за душу людську, за ідею."

Те слово, виразник ідеї, за яким іде чин, те слово-виразник проекту, що втілюється у матерію не ~~на~~ ~~в~~ ~~світ~~ ~~і~~ ~~стать~~ ~~світа~~, але те слово ^{що є} лише звуком, за яким не іде чин, чи заслуговує воно назви слово?

Людське слово, сказане чи писане є висловом ідеї, того, що родиться недослідженими де процесами у найглибших закутках того, що одивляється

матерію і зв'язується духом людини. Те ж недосліджене, що ми звемо духом є не лише у кожного живого створіння, як і у людини, але воно є питомою прикметою тих людських колективів, яких об'єднує, чи то спільне життя у певному місці, певному районі, у певній території, чи то однакова духовна конструкція, однаковість сприймання зовнішніх явищ, однаковість їх оцінки, чи то спільні почування оперті на однакових способах життя чи то однакової праці. Це звемо ми духом людської спільноти, людського агрегату.

Цей дух спільноти може зрідка існувати і тоді, коли поодинокі члени духовної спільноти не лише розкидані далеко один від одного, але й належать до різних націй, різних народів.

Існування такої скажемо інтернаціональної спільноти духовної можемо ми тепер легше чим колись спостерігати: чи ж не існує між певними представниками цілком різних націй однаковість думок, однаковість поглядів на світові явища, які тягнуть за собою однаковість чинів цих раціональних людей? Однак творення такої міжнаціональної спільноти вимагає, або великої загальнонародської ідеї, яка моглаби захопити маси, якою наприклад була в один час ідея Християнська, потім ідея демократії чи соціалізму і т. д., або ж її можуть творити видатні особистості у кожній нації, які зв'язуються носіями загальнонародських думок.

Від творення таких міжнаціональних спільнот, від їх здійснення залежить на нашу думку доля людства, бо тільки за їх допомогою можливе влаштування спокійного співжиття народів, доцільного опанування ними природи та використання її в інтересах цілого людства. Не можна не згадати при цьому біблійської легенди про ту Вавилонську башту та перемішання мов, для того, щоб людство не могло осягнути височин, спанування небом, - природою.

Мусимо констатувати, що у теперішньому стані людства частішою є ідеологічна спільнота між членами вузких колективів, членами одно-

і тої же нації, між якими порозуміння улегчується однаковістю звичаївного життя, однаковістю мови, однаковістю сприймання звичайних явищ. Ми тепер, перемішані чужою волею з представниками різних націй самі можемо спостерігати ці народні ідеологічні спільноти, ствердити їх існування та існування нашої Української Народньої Спільноти.

Кожна з цих спільнот має свої, властиві їй риси та прикмети, що улегчують та утяжчують їй не лиш сприймання зовнішніх явищ; але також часто апріорно чинне реагування на ті явища, від тих же властивостей залежить реагування даної спільноти також на підказувані їй агітацією ідеї. Хто-ж не спостеріг, хоч би того, що при шумівшій бурі націонал-соціалістичної агітації та пропаганди діяла більше всього у межах німецької національної спільноти й деяких інших націй, які мають загарбницькі прагнення. Такі народні спільноти перетворюють часом і інші ідеї ^{в акти} нестерпимого месіанізму та імперіалізму.

Ці питомих кожній народній спільноті психологічні властивості закладають на минулому житті та почуваннях низки генерації певного народу і можуть бути лише з великим зусиллям змінені вихованням теж лише декількох генерацій, але ці зміни завжди викликають хоробливі психічні процеси у житті народнього колективу та при раптово й нерозумному їх проведенні викликають такі психологічні хвороби народнього організму, які спричиняють великі індивідуальні та економічні втрати. Пригадаймо лише, які наслідки мало для нас Українців прищеплення та накинення нам силоміць неприродних нам, народові демократичному та свободолюбному порожих нам ^{царського} форм та модерного східнього кріпацтва, або гітлерівських форм диктатури. Нарід відповідав на це повстаннями і запеклою боротьбою. Народній організм ніс страшні фізичні та моральні втрати, від голоду, порождої зброї, внутрішньої роз'єднаности партійного та гурткового самознищення.

Натомість, як лише український нарід витворив форми, які відповідали тисячелітній традиції його минушини, він починав розви-

затися, твори загальнолюдські цінності, ставав корисним членом родини народів, споглядаючи слова Івана Франка: "І ти виснистим видом заснеш у народів вільних колі, труснеш Кавказ, вперешся Бескидом, - розкотити Чорним Морем гоман волі...!"

Чи не є містичним, що народ, який пісней "Іже років дністі є козак в неволі, ...гей у неволі, у ярмі, мід борожим караулом у тюрмі" змальовував своє додє, народ який двісті років тримаєся у психічному й матеріяльному рабстві, був неграмотний й не знав своєї минувшини, при першому подуві революції відновив самоврядні взірці, оперті на невідомих йому традиціях минувшини?

Чи не є містичним, що в тій частині українського народу, що виховуваєся у дусі австрійського формалізму і 1911-12 роках вибухла ідея "Нової Січі", що збудована на стародавніх почуваннях, чи це не є містичне, що у Карпатах загриміла пісня: "У новій Січі старі запорозці встають, гомос труо кличе у лави стьайте...!"

...На нас дивлятья всі: наш Хмельницький Богдан, Дорошенко, Мазепа, Виговський, всі гетьмани за нас, всі кривані від ран..." З цими гомосами: "Січ іде з Черногори, Україна встає, Україна гуде, Україна клекоче як море!" А у 1914 році слово стало чином й грізні лави УСС-ів стали завязком Великого Зриву 1917 року.

Чи не є то містичне? і чи не є та містика підвалином реального чину?

Ось і тепер, чи не є містичним, що у Великій хуртовині останніх гігантських змагань всевітніх, - змагань, реальних стремлень й ідеологій, великі маси українського народу з різних частин його території, з царин різних чужих впливів зігнані у одних і тих же таборах мають змогу виконати заповіт, що його дав у першій рік Нової свободи України відомий нам всім Михаило Грушевський: "Українці мусять лучитися як Українці для захисту прав Українського народу."

Невиконання цього заповіту заплатили ми великою кров'ю, будемо платити ще далі, якщо не зрозуміємо та не використаємо тих можлив-

постеї, що нам дані тепер, та з кровавого досвіду минушнини, не зрозуміємо містичного перебігу подій, що примусово зібрали нас до гурту та не утворимо єдиного Всеукраїнського Об'єднання здатного через утворення духової спільноти всіх українців викликати великий всеукраїнський чин.

В О Л О Д И М И Р

ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОЇ ІДЕОЛОГІЇ

Танки, гармати, повзи, бомби, групи озброєних людей, їх дії і...
едевінізм на горлі народу є виразом певної постави супроти життя,
певного світогляду і означених ідей.

Ще ніколи не було так виразно видно правди, що кожна боротьба є
виразом боротьби ідей, які ведуть вперед або гальмують розвиток поодиноких народів і людства.

Історія всесвіту і історія народів це абсолютний процес розвитку ідей.

Нарід, який не мав би власного обличчя, власної традиції, власної мудрости і власної віри, як виразу власних розвоєвих ідеалів, не мав би нічого до сказання в історії.

Такий нарід не може бути формулюючим підметом, чи творчим сувереном історії людства.

Кожний нарід здійснює окреме завдання у загальному процесі розвитку всесвітньої думки. Кожний з великих народів чітко усвідомлював собі свою окремішність і своє історичне призначення. Свій і загальнолюдський розвиток здійснював такий нарід у своєрідний і для нього тільки притаманний спосіб.

Ця окремішність його світовідчужування і його призначення знаходила свій вияв у його вірі, або загально в його ідеології.

Кожний з цих народів немов висловлює якусь одну думку, яку вперше повторює у своїй історії. Така його діяльність буває в історії або творча або руйнівна.

В обороні і розвитку різних народів світа здійснюється єдиний, всеобшарний розвиток всесвітньої ідеї.

Нарід, який не має власної ідеології, не усвідомлює собі своєї сутності. Він не існує як спідомий підмет розвитку в історії людства. Він мусять з konieczності плентатись в хвості якоїсь чужої ідеології.

Він мусять служити чужим богам.

В сьогоднішніх умовах сини такого народу мусять з konieczности бути гарматним м'ясом для чужих ідей. Ніколи такий нарід не забезпечений перед роз'єднанням і перед чужими ворожими впливами.

Кожний з чужих напрямків може мати в такому народі своїх ставлеників ідейних прихильників чи запродавців. Буде в такому народі найменше стільки груп скільки є ворожих сил.

Замість стати сувереном історії, буде такий нарід її тереном.

Це буде так довго, як довго він служити ме чужим богам.

Де не треба шукати української ідеології?

Української ідеології не можна шукати на бруку, на чужих ринтоках, на смітнику Європи в розхвостаній, плиткій демагогії чи публіцистиці збанкотованих чужих ідей.

Український рух бувби тоді тільки смішнов їх карикатуров.

Основи української ідеології існують у праджерелах світобачування і віри українського народу, в його душі, в провідних думках його історії і традиції, у вершковых досягненнях української думки на фоні всесвітнього розвитку, в думках і ідеях духа народу, у довгій черзі його історичних втілень, у загальних основах і лініях його розвитку.

Кони так поглянути на історію українського духа тоді, виявиться, що йому припадає величава і єдина в світі достойна місія.

Українська ідеологія - це самоусвідомлення всесвітньої місії

України .

Вона вміщує не тільки як доцільна ідеологія, філософія і ліра, але як ідейно-суспільний рух.

Найбільш-характеристичною рисою цього руху є його ідеологічна суверенність.

Він є виразом правди і служить правді. Правда не є чимсь, що служить для інтересів якоїсь класи, групи чи народу.

Існує правда об'єктивна. Її об'єктивізм здійснюється в процесі розвитку. Правда об'єктивна вказує правильний шлях розвитку на ґрунті історії.

Тому цей рух є понадгруповим і понадпартійним.

Він не може служити ніякій групі ani партії.

Він не може бути знаряддям, яке служить готовим і згорі заложеним визьким інтересам якого небуть руху. Він загальний і всеобіймаючий.

Він не може зокрема служити знаряддям для молодих людей тих груп і партій, які вважають, що ідеологію треба нагинати до вимог хвилини, політики чи інтересу.

Таке розуміння правди, як знаряддя інтересів чи політики, це саме суть більшовизму.

Правда існує об'єктивно. Вона не тільки не може служити носієм часткових проявів активності українського народу, але навпаки всі носії усіх проявів активності українського народу на всіх ділянках і теренах його змагань, повинні служити на загальній і всеобіймаючій правді.

І саме, як вираз правди, дає цей рух вислів на глибоким цінностям народу і рівночасно отворає йому дорогу до необмеженого розвитку, повнадне йому досягнути порізняючі границі своїх можливостей.

Він веде до слави і вічності.

В українській дійсності може він зайняти тільки наледне йому місце духового суверена.

Саме цей рух, як загальний і всеобіймаючий зможе обняти і поєднати усі суперечні прямивання, прагнення і розбіжності, які існують в українському народі.

В цьому загальному поєднанні зрозуміють нагло усі напрями, до яких не є суперечні, до яких є частиною багатой і складної української душі і до кожної з них може внести свою частину до великої цілості. Недасть зачинається тільки тоді, коли кожна частина хоче бути цілістю і виконувати функції цілості.

В такому зислі Всеукраїнське Об'єднання є теж частиною української дійсності.

А саме мозком і духом.

Важко теж не зможе здійснити своїх ідей, якщо м'язи і сила здібних до чину людей будуть служити м'язам і силі, а не духові.

Із поєднання його ідей із масивом українського народу, із сполучення Духа і Сили повстане здійсненні найвищих ідеалів народу.

Ц І Н А З Е М Л І

Наша, українська нація, як одна з великих націй Всесвіту, має землю з невичерпними природними багатствами з чарувачою красою, зі славом, як сонце величчю.

Земля наша своїми хлібами, медами, ріками, розлогістю квітучих долин, розкіш^ю садів притягувала до себе завоевників. Вони часто ішли на смерть, щоб заволодіти нею, щоб стати хазяїном на ній, повернувши в рабство покорених люд.

Цілкою ясно. Козацька земля своїми щедротами тигнула до себе озвірілі патаги голодного степу; окрилювала ошалілі жадобю величності армії сусідніх держав.

Наша земля їх зачаровувала і наїздники знаходили в її чарах свою безславну загибель.

І з насильств над покореними вставала їхня смерть.

Український народ, отримавши в спадщину від своїх героїчних прапредків багаті простори східної Європи, до сьогодні їх свято в душі береже, кохається в них, в боротьбі за звільнення їх виконує своє майбутнє.

Ніякі наїздницькі, непрохані "визволителі" не могли ані знищити, ані дегенерувати націю, яка на своїх грудях нерів тримала долю і життя Європи, яка під прапорами гуманізму до сьогодні стоїть на гарті Всесвітньої Правди, яка своєю кров'ю століттями насичувала рідну землю, сльозами сиріт наводняла ріки, своєю любов'ю загрівала і укріплювала свої простори.

Один Дніпро-Славути знає скільки він на своєму старому дні схоронив безстрашних борців за землю, один він знає, скільки крові народу нашого ^іДні у Чорне Море, скільки разів кров'ю фарбував сучорний Босфор.

Одні зорі, що горять над розлогами українськими степами знають, скільки разів палала козацька земля на сотні-тисячі кілометрів. Багаття підносилося до хмар, щоб засвідчити перед Всевишнім страхіття, яке творилося на лоні землі прапредків наших.

Одні зорі знають про муки мучеників, про страждання покішених, про надлюдську відвагу козацтва прикутого до палавчих стовпів, насадженого на розпечені борони, про прокльони послані каліками і козацькими сиротами на московсько-варшавських імператорів.

Одна Всенародня Свіість, яка до сьогодні зберігає в своїй пам'яті кривду заповідяку царями і королями українському народові, ставить під суворий Суд Історії винуватих і заповідяному лихого.

Винуватих в тих війнах і заколотах, які до сьогодні розбурхують планету, до сьогодні кров точать-будуть точити до остаточної перемоги правди над неправдою, до перемоги української Державности над неволою закутих надій.

Єсь чому так ясно, як ніколи-саме зараз в період відродження нашої держави-рішається питання землі. Великої животворчої Матері-Землі, яка сьогодні в нас відібрана і яку ми повернем собі, яку ми звільнимо від тягару непроханих гостей, яку ми обнови-Землі, за яку сьогодні зі зброєю в руках б'ються українські новобранці. Землі, на якій господарювати ме наше трудолюбиве селянство, як традиційно-історичний власник її; селянство здібне і призначене, кровно зв'язане зі своєю козацькою землею. Чому буде повернена земля видерта в нього колгоспами.

На землі господарювати ме Український Народ, який звільнивши її не розділить кожному блукаючому по степах без мети і прагнень, не розділить ворогам воскресної Української Держави!

НВ освятить її. А наділить нею (і то в першу чергу) тих, які за неї змагались, які за її визволення віддали сили, молодість, які освятили її своєю кров'ю, які прославили її своєю героїчною звітягою.

Наділить нас (і то в першу чергу) тих, які в минулому і особливо тепер на батьківщині й на чужині завжди були і є готові до жертвенності і посвяти, до терпіння і напружень.

Нарід український не дасть ні малого кланта землі своєї тим членам суспільства, які на чужині чи вдома були і є на службі і тої чи іншої нації, які копили золото і чекали розпродажі народньої землі, чекали закону, згідно з яким земля дається на викуп.

Ніколи і нікому не дозволить наш нарід торгувати землею, яку він рясно полив кров'ю, за яку часто він ішов на смерть. Ніколи земля не мати ме грошовий політикани, ніколи неовочини бояки, дипломатичний спекулянти.

Українська земля переїде майбутньому і особисту свиту власність **У К Р А І Н С Ь К О Г О Н А Р О Д У**, переїде в гарантовану і доручену законами забезпечену власність наших військовиків, носителів військової чи загально громадської зброї; у власність селянина, який приймає і приймає участь у її визволенні, який в крісмі у руках у боях здобує собі право на земельну власність, показав свою посвиту землі, свою умилість працювати на ній своє призначення. Земля переїде у власність селянина-військового, який буде одинокати свою працю і себе, а значить, і працю робітника міста без якої існування доброго сільського господарства неможливе і безвартісне.

Селянин і робітник творять вартісну цілість українського суспільства, створену з дружних взаємовідносин двох рівноцінних і рівнонеобхідних фронтів.

Робітництво так, як і селянство незалежно і самотньо існувати не можуть, не можуть паралельно розвиватися. Вони мусять на взаємодовірі і взаємодопомозі витворити один характер. Характер властивий українцеві - членові нововідродженої України.

ської Держави, який безмірно закоханий в степи, і молоду промисловість своєї батьківщини.

Отже даремні деякі сучасні наші політики розпримують наше гірсько, наших побратимів по визвольній боротьбі своїми приватними поглядами на землю українську, як на звичайний простір ґрунту, як на степ, який можна продавати, яким можна спекулювати, на якому можна поза інтересами нації багатіти, давати на викуп більшовимонетчикам, чи власникам золота.

Тільки нерозумні, тільки незацікавлені долею свого мученицького українського народу можуть розсіяти в ньому поняття про викуп землі, хуторів і сіл в наші Державі.

Безплідні й ворожі погляди. Цінніше золота для лідарів-творців Великої української Освободительної війни ті краплі рідної української крові, які проліті синами народу нашого за землю, за волю, за могутність і розвиток молоді липарської Української Держави.

Ніякою кількістю золота- підлабузник- ледар, бонгуз, чиновник - низькопоклонник на службі в чужій нації - невідкупить пролітої краплі крові синів нашого народу, невідкупить сліз пролітих українських матерей за поляглим сином.

ЗЕМЛЯ- ЇЇ СИНАМ! Земля- трудівному українському селянству!

Земля- борцям за неї!

В е л и к а н а у к а

Один європейський філософ проголосював, що "Білявія бестія", яка владає собою надлюдинами, все дозволене: насильство і грабунок, убиство і деспотія. Його задум спробували здійснити керівники ^{кредитальні} середньоевропейської держави, і які, зрештою, дійшло до того, що всі священні закони людства були скасовані і замінені проріканнями всевладного ніцшеанця.

Як перуни від десниці всесвітнього духа, що падають на чорну гору зла і крушать її до найнижчого каменя, так зверглися удари на богозневажну імперію; кузня обернулася в руїну і незчисленні нещасні вишили з-за колючого дроту.

В подіях останнього півдесятиліття явилось чудо. Вищий зміст і воля, — сили в другого, — в духовного вєскосу, — явилися в подіях останнього півдесятиліття.

Які мізерні були спроби державця, замінити своїм ^{розумом} курчим ^{Президент} світлий Розсуд! І як низько падає і жалюгідно кінчає діла свої тої, хто підносить оружжя проти законів неба і землі, хто підбирає в людей життя і свободу не ним дані!

Ми, українці, з книги своєї рідної історії знаємо, як керуватися принципами правди і добра. Народ-провісник лядности дістає виді веління і передає їх своїм синам.

В ті періоди нашого історичного буття, коли треба було рятувати віру і свободу, являлися керівники, що пильно прислухалися до народного голосу, брали собі мислі з народної душі і справджували ті мислі з усією силою свого особистого обдаровання. На Україні: взірець — Запоріжжя і Богдан Хмельницький.

Ніколи не було в намірах нашого народу занепасти або покрити-

ти інші народи; навпаки мабуть, не знадеється на землі другого народу, що так циро бажав би частя сусідам і несусідам. Його нікопмна традиція полягає в тому, щоб здобути собі право вільно порядкувати на своїй землі і жити в своїй державі по світлому та мудрому закону. Без багатія і владаря, без рабителя і покравидленого, без жорстокости і задрости, без пихи і лукавства, — жити, творити матеріяльні і духовні цінности.

За таку ціль народ боровся, як лев, і перемігав найдуцчих напасників.

Падають на кр^{іпші} державні муровання, якщо не по правді творені: мов дужа живняна річка, зносить їх сила життя.

Узброєна правда валить наймогутніші імперії світу.

Наш народ створив був першу в новочасній Европі державу, оснoвану на принципах народоправства, ніби відновивши в ній лад старовинних Атен — то була військова республіка Запоріжжя. Українці змілі поєднувати народоправство з залізною дисципліною і слухняністю. Оружний гуманізм становив оснoву народного світогляду — світлого і мудрого.

Ми стоїмо на руїнах протилюдської імперії. Великий урок дає нам доля — вкачує на наш обов'язок протистати тому злу, що облуджує і губить народи.

Як дерево в горах, що його буря вириває з корінням і кидяє на гострі скелі і розбиває в щепи, а тоді одвіже в безодню, — так виконавці волі вищих сил життя сокрушили витвір злого серця і думки осіб, що хотіли стати "надлюдьми" і уярмити світ.

В цьому — великий урок людям і народам: нехай беруться шогіністичного свинства та партійної тиранії, нехай беруться лядоенависницької гордині і нехай по доброму закону живуть і доконують діла днів своїх.

З М І С Т

Вуй - тур:	Містика в реальній боротьбі.....	ст. 1
Володимир:	Проблеми української ідеології.....	ст. 6
Лев	: Ціна землі.....	ст.11
Константин:	Велика наука.....	ст.15